

Saga, menning, samfélag

Míðaldir

spurningar

- Baldur A. Sigurvínsson -

Nafn: _____

Bekkur: _____

Efnisyfirlit

1. Býsanska ríkið, Frankar, Íslam	3
Býsanska ríkið (bls. 64-65)	3
Frankar (bls. 66-67)	3
Saga og útbreiðsla íslams (bls. 68-71)	4
2. Amerískar menningarþjóðir, Karl mikli, Khmerar	5
Amerískar menningarþjóðir (bls. 72-73)	5
Mayar (bls. 74-75)	5
Karl mikli (bls. 76-77)	5
Ríki Khmera (bls. 78-79)	6
3. Víkingaöld, landnám Íslands, miðaldasamfélag Evrópu	7
Víkingar (bls. 80-83)	7
Klausturlíf (bls. 84-85)	7
Lénsskipulagið (bls. 86-87)	8
Kastalalíf (bls. 88-89)	8
Víkingaöld og fundur Íslands (bls. 98-102)	8
Landnám (bls. 103-106)	9
Heiðinn siður (bls. 107-110)	10
Stjórnskipun Íslendinga (bls. 110-115)	10
4. Grænland og Vínland hið góða, kristnitakan	11
Grænland og Vínland hið góða (bls. 116-119)	11
Kristni berst til Íslands (bls. 119-124)	11
5. Krossferðirnar, Mongólar og Kína	12
Krossferðirnar (bls. 90-91)	12
Miðaldaborgir (bls. 92-93)	12
Mongólar (bls. 94-97)	12
8. Ísland í ríki Noregskonungs, plágan mikla, Afríka og Japan	14
Plágan mikla (bls. 98-99)	14
Konungsríki í Afríku (bls. 100-101)	14
Herstjórnirnar í Japan (bls. 102-103)	15
Hundraðárastríðið (bls. 102-103)	15
Gamli sáttmáli (bls. 152-154)	15
Ísland í ríki Noregskonungs (bls. 157-160)	16
9. Kirkjudeilur og enska öldin	17

1. Býsanska ríkið, Frankar, Íslam

Býsanska ríkið (bls. 64-65)

1. Hvenær hrundi Vestrómverska ríkið og út af hverju?

---

2. Undir hvaða nafni er Austrómverska ríkið betur þekkt?

---

3. Í höfuðið á hverjum heitir höfuðborg Austrómverska ríkisins?

---

4. Fyrir hvað var Austrómverska ríkið einkum þekkt fyrir?

---

5. Hvenær var blómatími Austrómverska ríkisins og hvaða lönd voru þá lögð undir ríkið?

---

6. Í hendur hverra féll Austrómverska ríkið?

---

7. Hvað heitir höfuðborg Austrómverska ríkisins í dag?

Frankar (bls. 66-67)

8. Hvaðan eru Frankar upprunnir og af hvaða tungumálafjölskyldu var tungumál þeirra?

---

9. Hvaða landaheiti dregur nafn sitt af Frönkum?

---

10. Hvernig varð lénsskipulagið til?

Saga og útbreiðsla íslams (bls. 68-71)

11. Hvaðan er Íslam upprunnið, hvenær varð það til og hver boðaði trúna fyrstu manna?

---

12. Hversu stórt var veldi Araba?

---

13. Hvað heitir hin helga bók múslima og hvaða tvær borgir eru heilagar í þeirra augum?

---

14. Hvaða heita tvær aðalgreinar Íslam?

---

15. Hvaða hugtak lýsir best samskiptum múslima, kristinna og gyðinga þegar múslimar réðu ríkjum á Spáni?

---

16. Á hvaða fræðasviðum gerðu múslimar merkar uppgötvanir?

---

2. Amerískar menningarþjóðir, Karl mikli, Khmerar

Amerískar menningarþjóðir (bls. 72-73)

1. Hvaða tvær menningarþjóðir bjuggu í Bandaríkjunum suðvestanverðum?

---

2. Hvaða borg var fjölmennasta borg Ameríku um 700 og hvað bjuggu þar margir?

---

3. Hvenær var blómatími Teotihuacánveldisins?

---

4. Hvaða siðmenningar risu í Suður-Ameríku?

Mayar (bls. 74-75)

5. Hvenær var blómaskeið Mayanna?

---

6. Hvernig var samfélag Mayanna?

---

7. Hvað hét stærsta borg Mayanna og hvað bjuggu margir í henni?

---

8. Hvaða merku uppgötvanir gerðu þeir á vísindasviðinu?

Karl mikli (bls. 76-77)

9. Hver var merkasti konungur Frankaríkisins?

---

10. Hver var afstaða hans í trúmálum og hvernig kom hún fram í landvinningum hans?

---

11. Hvert var viðhorf hans til fræðaiðkunar (ítarlegt svar)?

---

12. Hvaða lönd voru kjarninn í Frankaveldinu?

Ríki Khmera (bls. 78-79)

13. Hvaða ríki var voldugast í Suðaustur-Asíu á 9.-15. öld?

---

14. Af hverju einkenndust borgir þeirra?

---

15. Hvaða konungur á heiðurinn af veldi Khmera?

---

16. Hvaða tveir staðir eru einna helst þekktir frá veldistíma Khmeranna?

---

17. Hver var undirstaðan undir velmegun Khmera?

---

18. Fyrir hvað voru Khmerar einkum þekktir?

---

19. Hvaða þjóð braut á bak aftur veldi Khmera?

---

20. Hvað heitir land Khmera í dag?

---

3. Víkingaöld, landnám Íslands, miðaldasamfélag Evrópu

Víkingar (bls. 80-83)

1. Hver voru heimalönd Víkinga?

---

2. Hvernig er Víkingum lýst?

---

3. Á hverju lifðu Víkingar á sínum heimaslóðum?

---

4. Hvernig var samfélagsform Víkinga?

---

5. Fyrir utan hernað, hverjir voru helstu atvinnuvegir Víkinga?

---

6. Hvar á Bretlandseyjum og Frakklandi settust Víkingar að?

---

7. Hvaða lönd önnur námu Víkingar?

---

8. Til hvaða landa sigldu Víkingar?

Klausturlíf (bls. 84-85)

9. Hvað heitir karlkyns meðlimur klaustranna?

---

10. Hvað heitir kvenkyns meðlimur klaustranna?

---

11. Hvaða viðhorf var ríkjandi varðandi samneiti karla og kvenna í klaustrunum?

-
-
12. Hvað var lokað innan veggja klaustranna sem seinna var tekin þaðan og einkum stundað í háskólum?
-
-

Lénskipulagið (bls. 86-87)

13. Útskýrðu lénskipulagið:

---

14. Hvað varð til þess að lénskipulagið úreltist?

Kastalalíf (bls. 88-89)

15. Hver var tilgangur miðaldakastala?

---

16. Hvort heldur þú að hafi verið verið sniðugra og hvers vegna, að byggja kastala á hól eða niðri í dal?

Víkingaöld og fundur Íslands (bls. 98-102)

17. Hvernig stóð á framrás norrænna manna frá Skandinavíu suður til Evrópu (tvær ástæður)?

---

18. Hvert héldu Víkingar frá Svíþjóð?

---

19. Hvert héldu Víkingar frá Danmörku?

---

20. Hvert héldu Víkingar frá Noregi?

---

21. Hvaða eyjar í norðri voru sagðar vera fullar af sauðkindum?

---

22. Hvaða norrænn maður er sagður hafa komið til Íslands fyrstur manna og hvaða nafn gaf hann landinu og hvers vegna?

---

23. Hver kom síðan til Íslands á eftir Nadoddi og hvar hafði hann vetursetu?

---

24. Hvað hét þræll hans sem varð eftir á Íslandi og af hverju heldur þú að hann sé ekki talinn vera fyrsti landnámsmaðurinn?

---

25. Hvað hét sá þriðji sem til Íslands sigldi og hvernig lét hann af landinu?

---

26. Hvaða fóstbræður koma svo til Íslands og hvar settust þeir að lokum að?

Landnám (bls. 103-106)

27. Hvaða tímabil er landnámsöldin?

---

28. Hvaðan komu flestir landnámsmennirnir og af hvaða þjóð voru flestir þrælar þeirra?

---

29. Hver meginmunurinn á knerri og langskipi?

---

30. Hver var heildaríbúafjöldi á Íslandi um aldamótin 1100?

---

31. Hvað orsakaði það að Ísland byggðist?

Heiðinn siður (bls. 107-110)

32. Í hvaða tvær gerðir má skipta heiðinni trú?

---

33. Hvort varð kristni eða heiðin trú ráðandi trúarbrögð á Íslandi skömmu eftir landnám?

Stjórnskipun Íslendinga (bls. 110-115)

34. Hvaða háttur var hafður á þegar taka þurfti ákvarðanir fyrir sveitasamfélagið Ísland?

---

35. Útskýrðu kjarna stjórnkerfisins á Íslandi skömmu eftir landnám:

---

36. Hvað er þjóðveldi?

---

37. Hvað er ríkisvald?

---

38. Hvers vegna vilja sumir fremur kalla íslenska stjórnkerfið goðaveldi en þjóðveldi?

---

4. Grænland og Vínland hið góða, kristnitakan

Grænland og Vínland hið góða (bls. 116-119)

1. Hvað voru margir bæir á Grænlandi á miðöldum og hvað er talið að íbúarnir hafi verið margir?

---

2. Hver var fyrsti norræni maðurinn til að komast til Ameríku og hver fylgdi svo í fótspor hans til að setjast þar að?

---

3. Hvernig voru samskipti norrænna manna og frumbyggja í Ameríku?

---

4. Hvar eru einu rústirnar sem fundist hafa um veru norrænna manna í Ameríku?

Kristni berst til Íslands (bls. 119-124)

5. Hvaða Noregskonungur var ákveðinn í því að snúa Íslendingum til kristinnar trúar?

---

6. Hvað tók Noregskonungur til bragðs þegar fyrsta tilraun hans til að kristna Íslendinga skilaði litlum árangri?

---

7. Útskýrðu hvað Þorgeir lögsögumaður tók til bragðs til að koma á sáttum milli kristinna manna og heiðinna?

---

8. Hver var raunveruleg ástæða þess að íslenskir bændur og höfðingjar voru svo fúsir til að gera bú sín að kirkjujörð?

---

5. Krossferðirnar, Mongólar og Kína

Krossferðirnar (bls. 90-91)

1. Hvaða augum litu krossfararnir á krossferðirnar?

---

2. Hvaða augum litu kristnir menn, múslimar og gyðingar á Jerúsalem?

---

3. Hvað varð til þess að páfinn í Róm hvatti kristna menn í Evrópu til að frelsa Jerúsalem?

---

4. Hvaða ár var það?

---

5. Hvað voru margar krossferðir farnar til Landsins helga?

---

6. Hvað gerði fjórða krossferðin?

---

7. Hver varð lokaniðurstaða krossferðanna (þrjú atriði)?

Miðaldaborgir (bls. 92-93)

8. Lýstu miðaldaborgum?

---

9. Hvað hét stóra verslunarbandalagið í Norður-Evrópu?

Mongólar (bls. 94-97)

10. Hvernig lífi lifðu Mongólar?

---

11. Hvernig er Mongólum lýst í evrópskum miðaldaritum?

---

12. Hvað hét Djengis Khan réttu nafni?

---

13. Hvaða landsvæði lögðu Mongólar undir sig?

---

14. Hvað varð til að stöðva sókn Mongóla inn í Evrópu?

---

15. Hvaða frægi Mongólakeisari var við stjórn í Kína?

---

16. Hvernig er honum lýst?

---

8. Ísland í ríki Noregskonungs, plágan mikla, Afríka og Japan

Plágan mikla (bls. 98-99)

1. Hvað er plágan mikla?

---

2. Hvenær varð fyrst vart við pláguna miklu í Evrópu?

---

3. Lýstu einkennum plágunnar:

---

4. Hvað er talið að margir hafi dáðið úr plágunni í Evrópu?

---

5. Hvernig barst plágan milli manna?

Konungsríki í Afríku (bls. 100-101)

6. Á hverju var ríkidæmi konungsríkjanna í Afríku byggt?

---

7. Hvenær var blómatími Ghanaveldis?

---

8. Hvenær var blómatími Malíveldis?

---

9. Hvaða þjóðflokkur stóð á bak við Ghanaveldið og Malíveldið?

---

10. Af hverju er þessi þjóðflokkur nú búsettur í mörgum löndum Afríku í stað þess að vera sameinaður?

Herstjórarnir í Japan (bls. 102-103)

11. Útskýrðu stéttaskiptinguna í Japan:

---

12. Hverjir voru sjogúnar?

---

13. Hverjir voru samúræjar?

---

14. Hvaða tegund búddhisma er við lýði í Japan?

Hundraðarástríðið (bls. 102-103)

15. Hvenær hófst og lauk Hundraðarástríðinu?

---

16. Hver var Jóhanna af Örku og á vegum hvers taldi hún sig vera?

---

17. Hvað heitir frægasta orrusta þessa stríðs, hvenær var hún háð og hver vann?

---

18. Hverjir voru bandamenn Englendinga í Frakklandi?

Gamli sáttmáli (bls. 152-154)

19. Hvaða þýðingu hafði Gamli sáttmáli árið 1264?

---

20. Útskýrðu ástæður þess að Íslendingar samþykktu Gamla sáttmála:

Ísland í ríki Noregskonungs (bls. 157-160)

21. Hvað hét hin nýja lögbók Íslendinga?

---

22. Af hverju setti kirkjan sig upp á móti nýju lögbókinni?

---

23. Hvaða tvö grundvallaratriði breyttust í íslensku stjórnkerfi?

---

9. Kirkjudeilur og enska öldin

1. Íslenska kirkjan á miðöldum var hluti af stærra kirkjubákni, hvað hét sú kirkja?

---

2. Í eigu hvaða þjóðfélagsstéttar voru flestar kirkjur á Íslandi?

---

3. Hvað vildu kirkjunnar menn gera við kirkjustaðina?

---

4. Hvað hefur þetta rífrildi yfir kirkjujörðunum verið kallað?

---

5. Hvað hét einn af foringjum kirkjunnar manna í deilunum um kirkjustaðina?

---

6. Hvort var það kirkjan eða höfðingjarnir sem unnu deilurnar um kirkjustaðina?

---

7. Hvaða áhrif höfðu endalok kirkjudeilnanna á efnahag hinnar íslensku höfðingjastéttar?

---

8. Hvaða atvinnugrein var að ryðja sér til rúms á Íslandi í lok miðalda?

---

9. Hvort varð jöfnuður eða ójöfnuður meiri í samfélaginu á Íslandi þegar leið á miðaldir?

---

10. Hvað er talið að hlutfall Íslendinga hafi verið hátt sem dó í plágunum á 15. öld?

---

11. Hvaða áhrif hafði plágan á myndun þéttbýlis á Íslandi?

---

12. Hvaða ríki í norðurálfu mynduðu eitt sameiginlegt konungsríki árið 1397?

---

13. Hvað hét þetta nýja konungsríki?

---

14. Hver var aðalhöfundurinn að myndun þessa ríkis?

---

15. Hvað hefur 15. öldin oft verið kölluð í Íslandssögunni?

---

16. Hvernig komu Englendingar fram við Íslendinga í fiskveiðideilunum?

---

17. Hvernig komu Þjóðverjar fram við Íslendinga í fiskveiðideilunum?

---

18. Hvaða tvö atriði einkenndu Þíningsdóm?
